

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου και φίλο πλέον, Παπαϊωάννου Αθανάσιο, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τ.Ε.Φ.Α.Α. Θεσσαλίας, στον οποίο αφιερώνω αυτό το βιβλίο, γιατί μου έδωσε τα ερεθίσματα, καθώς και άπειρες ευκαιρίες να προβληματιστώ και να δουλέψω εντατικά πάνω στις μεθόδους διδασκαλίας. Το βιβλίο αυτό δε θα γινόταν πραγματικότητα, αν επί 10 και πλέον χρόνια δεν έπαιρνα τόσα πολλά ερεθίσματα για δουλειά! Σάκη, πραγματικά σ' ευχαριστώ.

Θα ήθελα, ακόμη, να ευχαριστήσω θερμά το Μάριο Γούδα, Επίκουρο Καθηγητή του Τ.Ε.Φ.Α.Α. Θεσσαλίας, για την παρότρυνση, τα σχόλια, τις διορθώσεις, καθώς και την ανατροφοδότηση που μου έδωσε, προκειμένου να ολοκληρώσω αυτό το βιβλίο. Μάριε, η βοήθειά σου ήταν πολύτιμη και αναντικατάστατη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω δυο ανθρώπους για την υποστήριξή τους. Το Γιάννη Θεοδωράκη, Καθηγητή του Τ.Ε.Φ.Α.Α. Θεσσαλίας, για την ενθάρρυνση και τη στήριξή του ώστε να προχωρήσω στη συγγραφή. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Sara Ashworth, Καθηγήτρια του Florida Atlantic University, Tequesta, για τις ατελείωτες και εξαιρετικά χρήσιμες συζητήσεις πάνω στο φάσμα και τη συμπαράστασή της στην παρούσα προσπάθεια.

Θα ήθελα, ακόμη, να ευχαριστήσω τους μαθητές μου, τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς στα σχολεία όπου εργάστηκα, όπως και τους φοιτητές μου στα πανεπιστημιακά τμήματα όπου εργάστηκα μέχρι τώρα, γιατί με τον τρόπο του ο καθένας μου έδωσε άπειρα ερεθίσματα, ώστε να αναγνωρίσω το πρόβλημα της φτωχής ποικιλίας των μεθόδων διδασκαλίας στην εκπαίδευση και της αναγκαιότητας να φέρουμε τη θεωρία κοντύτερα στην πράξη. Με τα χρόνια συνειδητοποιώ ότι όλοι αυτοί, κατά κάποιον τρόπο, με βοήθησαν να κατακτήσω την εμπειρία που προσπαθώ να μεταφέρω μέσω αυτού του σύντομου εγχειριδίου.

Τέλος, θα αποτελούσε αγνωμοσύνη, αν δεν ευχαριστούσα τη σύζυγο και τα παιδιά μου που με στήριξαν, με την ανοχή τους για τις πραγματικά πολλές ώρες εργασίας και το χαμόγελό τους, προκειμένου να ολοκληρώσω τη συγγραφή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Σας ευχαριστώ όλους.

Πρόλογος

Το πιο δύσκολο ή πολύπλοκο θέμα δεν είναι να περιγράψεις τι θα κάνεις, αλλά πώς θα το κάνεις»

Το πρόγραμμα σπουδών των Τ.Ε.Φ.Α.Α. παλαιότερων δεκαετιών δεν περιελάμβανε ούτε μια αναφορά πάνω στο φάσμα των μεθόδων διδασκαλίας του Mosston, μολονότι το φάσμα είχε ήδη διατυπωθεί το 1966, και παρέμενε για χρόνια κάτι σχετικά άγνωστο στη χώρα μας, πράγμα που ακούγεται μάλλον λογικό για εκείνη την εποχή, γιατί η διάδοσή του διεθνώς έγινε με αργούς σχετικά ρυθμούς. Οι φοιτητές διδάσκονταν μεθόδους διδασκαλίας, όπως: μερική, ολική, μερική-ολική, αναλυτική, συνθετική, αναλυτικοσυνθετική κ.τ.λ. Η διδακτική της φυσικής αγωγής βασιζόταν περισσότερο στη διδασκαλία κινητικών δεξιοτήτων και πολύ λιγότερο στην παιδαγωγική. Καθώς, λοιπόν, εξελισσόταν η Παιδαγωγική της Φυσικής Αγωγής και όλο και περισσότερες νέες γνώσεις έρχονταν να εμπλουτίσουν αυτήν την επιστήμη, το φάσμα βρέθηκε να είναι σε θέση να συνδυάσει αρκετές από τις νέες θεωρίες και να δώσει υπόσταση στην πράξη για κάθε μια απ' αυτές. Έτσι, ξεκίνησε και η διάδοσή του σε περισσότερες χώρες¹. Σ' αυτό συνετέλεσε και το γεγονός ότι τα κύρια προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν θέματα που αφορούσαν απλά στη μάθηση κινητικών δεξιοτήτων, αλλά στην παιδαγωγική πλευρά του μαθήματος καθώς και το πώς καλλιεργούνται στην πράξη τόσοι πολλοί και διαφορετικοί στόχοι στη Φυσική Αγωγή.

Σήμερα, όλες οι σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και η σύγχρονη βιβλιογραφία υποστηρίζουν τη χρήση μιας ποικιλίας μεθόδων διδασκαλίας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να έχει κανείς στο νου του ότι και η πιο καινοτόμος μέθοδος διδασκαλίας μπορεί να αποτύχει, αν αγνοούμε τις προϋποθέσεις και τον τρόπο επιτυχούς εφαρμογής της στην πράξη, λαμβάνοντας υπόψη και το αντίστοιχο κοινό.

Έτσι, ο σκοπός του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας είναι να βοηθήσει: α) τους φοιτητές των Τ.Ε.Φ.Α.Α., ιδιαίτερα όσους κάνουν την πρακτική τους στα σχολεία, καθώς και β) τους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής που θέλουν να είναι αποτελεσματικοί στη δουλειά τους ή θα ήθελαν να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους με ένα ευρύτερο φάσμα μεθόδων. Ο σκοπός του συγγραφέα ήταν να γραφεί ένας σύντομος πρακτικός οδηγός. Γράφτηκε, με σκοπό να δοθεί έμφαση στην εφαρμογή της θεωρίας στην σχολική πράξη, ώστε να είναι σε θέση κάποιος να σχεδιάσει το μάθημά του με βάση αυτό. Το βιβλίο απευθύνεται κυρίως

¹ Να σημειωθεί ότι το βιβλίο των Mosston και Ashworth (1994) έχει μεταφραστεί μέχρι τώρα από τα αγγλικά μόνο σε 5 γλώσσες και η ελληνική είναι μια απ' αυτές.

σε όσους έχουν καθόλου ή λίγη εμπειρία με το φάσμα των μεθόδων διδασκαλίας, χωρίς, φυσικά, να αποκλείονται όσοι έχουν ήδη κάποια εμπειρία, και γι' αυτό τα παραδείγματα είναι από τα απλούστερα. Άλλωστε, το δύσκολο δεν είναι να φτιάξουμε τα εύκολα να φαίνονται σαν δύσκολα, αλλά ακριβώς το αντίθετο.

Το παρόν εγχειρίδιο δίνει έμφαση στην πράξη, την εφαρμογή της κάθε μεθόδου και κυρίως στα βήματα ή και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή της κάθε μεθόδου, ιδιαίτερα όταν κάποιος θέλει να ξεκινήσει να χρησιμοποιεί το φάσμα. Με άλλα λόγια, δεν είναι ένα βιβλίο που δίνει έμφαση στην αναλυτική περιγραφή της κάθε μεθόδου ή στη θεωρία που υπάρχει πίσω από την κάθε προσέγγιση κι αυτή είναι η βασική διαφορά της παρούσας συγγραφικής προσπάθειας, σε σύγκριση με τις υπάρχουσες².

Το πρώτο κεφάλαιο του παρόντος βιβλίου είναι αφιερωμένο στην εισαγωγή στη θεωρία του φάσματος των μεθόδων διδασκαλίας. Δηλαδή, στο πώς προέκυψε η ταξινόμηση αυτή και η χρησιμότητά της. Στη συνέχεια, σε κάθε μέθοδο αφιερώνεται ένα κεφάλαιο όπου παρατίθενται οι απολύτως απαραίτητες λεπτομέρειες για την περιγραφή της μεθόδου, ενώ η έμφαση δίνεται στη χρήση της κάθε μεθόδου με πρακτικά παραδείγματα. Στο τέλος της περιγραφής κάθε μεθόδου περιγράφεται η διαδικασία πάνω στην οποία θα μπορούσε να βασιστεί ένας εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής, προκειμένου να σχεδιάσει ένα μάθημα με βάση την κάθε μέθοδο. Το τελευταίο κεφάλαιο αφορά σε μια σύντομη παρουσίαση των συμπερασμάτων των ερευνών που έχουν γίνει πάνω στο φάσμα.

Μια απ' τις προϋποθέσεις στις οποίες βασίστηκε η συγγραφή του παρόντος βιβλίου είναι ότι **το κάθε υπόδειγμα δραστηριοτήτων είναι έτσι σχεδιασμένο, ώστε, αν διδαχθεί, να καταλάβει ένα μέρος του μαθήματος (π.χ. 5-15 λεπτά)** και όχι μια ολόκληρη διδακτική ώρα. Αυτό έγινε κυρίως επειδή μέσα σε μια ώρα διδασκαλίας είναι δυνατό να χρησιμοποιήσει κανείς δυο, τρεις ή και περισσότερες μεθόδους. Αυτό όμως, σε καμιά περίπτωση, δεν υπονοεί ότι δεν είναι εφικτό να διδάξει κάποιος μια ολόκληρη ώρα χρησιμοποιώντας μόνο μια από τις μεθόδους που παρουσιάζονται εδώ, το αντίθετο μάλιστα. Απλά, για να γίνει αυτό, απαιτείται φυσικά ο σχεδιασμός των ανάλογων ασκήσεων ή καρτών δραστηριοτήτων. Επίσης, τα παραδείγματα που παρουσιάζονται στο βιβλίο μπορούν να δοκιμαστούν στην πράξη αυτούσια ή με μικρές τροποποιήσεις.

Είναι σχεδόν βέβαιο ότι, διαβάζοντας τα παραδείγματα που υπάρχουν στο βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας, κάποιοι πιθανόν να σκεφθούν «*Μα αυτά τα κάνουμε στο σχολείο, βέβαια, δε γνώριζα ότι αυτό λέγεται μέθοδος του μη αποκλεισμού ή το άλλο λέγεται καθοδηγούμενη ανακάλυψη*» και φυσικά θα έχουν δίκιο. **Το βιβλίο αυτό έχει, επίσης, σκοπό να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν τις μεθόδους συνειδητά σε συνδυασμό με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις που θέτουν κάθε φορά.**

² Για περισσότερη πληροφόρηση υπάρχει η 4^η έκδοση του βιβλίου των Mosston και Ashworth (1994), που έχει μεταφραστεί στα ελληνικά από τον Κ. Μουντάκη ή η νεότερη 5^η αγγλική έκδοση του 2002.

Πολλές φορές τίθεται το δίλημμα, αληθινό ή όχι, «*άλλο θεωρία και άλλο η πράξη*». Η προσωπική εμπειρία του συγγραφέα καταλήγει ότι **το φάσμα είναι ένα πρακτικό εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό να κάνει πράξη αυτό που λέει η θεωρία**, συνδέοντας, δηλαδή, τα δυο κομμάτια του παζλ. Ο συγγραφέας ελπίζει ότι με αυτό το βιβλίο θα διευκολύνει περισσότερους να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους, την εκπαιδευτική τους καριέρα και να συμβάλλουν περισσότερο στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των μαθητών τους στον ψυχοκινητικό, γνωστικό και συναισθηματικό τομέα.

Νικόλαος Διγγελίδης

17/11/2006